

УДК 37.014.25:2-464-047.36(477)

МОНІТОРИНГ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ В КОНТЕКСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ МІЖНАРОДНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

MONITORING OF VOLUNTEER ACTIVITIES IN UKRAINE AND ABROAD IN
THE CONTEXT OF INTERNATIONAL EDUCATION MANAGEMENT

К. В. Шаповалова

Магістрант НПУ імені М. П. Драгоманова

Науковий керівник – професор Кивлюк О.П.

Актуальність дослідження.

Волонтерство в галузі освіти в контексті менеджменту міжнародної освітньої діяльності є мало дослідженим питанням в Україні. Хоча за останні п'ять років відбувся активний законотворчий процес в освітній галузі, процеси модернізації та реформування шкільної та вищої освіти, імплементація закордонного досвіду волонтерства в освітньому просторі України. Ці та інші процеси спонукали до актуалізації теорії управління волонтерства та активізації волонтерських практик.

Постановка проблеми.

Вивчення світового досвіду, зокрема змін в організації управління освітньою волонтерською діяльністю, дозволить осмислити трансформації, що відбуваються у цій ланці на сучасному етапі суспільного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних науковців, які активно досліджують соціально-педагогічні аспекти волонтерської діяльності можна відзначити таких як: О. Бардін, Д. Горєлов, О. Корнієвський, Р. Калениченко, А. Капська, Т. Лях, О. Холина, В. Щорс та інші.

Водночас питання розвитку менеджменту освітньої волонтерської діяльності в Україні не знайшли належного висвітлення.

Постановка завдання.

Здійснити моніторинг сучасного стану українського та світового освітнього волонтерського руху в

Urgency of the research.

Volunteering in education in the context of international education management is a poorly researched issue in Ukraine. Although there has been an active legislative process in the educational field over the past five years, the processes of modernization and reform of school and higher education, the implementation of foreign experience of volunteering in the educational space of Ukraine. These and other processes prompted the theory of volunteer management to be updated and volunteering practices intensified.

Target setting. Studying the world experience, including changes in the organization of management of educational volunteer activity, will make it possible to understand the transformations taking place in this link at the present stage of social development.

Actual scientific researches and issues analysis. Among domestic scientists who are actively exploring the socio-pedagogical aspects of volunteer activity, such as: O. Bardin, D. Horyelov, O. Korniyevs'kyu, R. Kalenychenko, A. Kapska, N. Larionova, T. Liakh, O. Kholina, V. Shchors and others.

At the same time, issues of development of management of educational volunteer activity in Ukraine have not been adequately covered.

The research objective. To monitor the current state of Ukrainian and world educational volunteer movement in the context of international educational

контексті менеджменту міжнародної освітньої діяльності за допомогою інтернет-сайтів, які б стали корисними для викладачів соціальних дисциплін, волонтерів та менеджерів волонтерської діяльності.

Виклад основного матеріалу.

Дослідження даного питання побудовано на основі опрацювання всіх можливих інтернет-ресурсів, які охоплюють проблему пропаганди та популяризації волонтерської діяльності в Україні та за її межами.

Висновки. Розглянутий перелік інтернет-сайтів щодо волонтерської діяльності в Україні та за її межами створює підґрунтя для подальшої пропаганди волонтерської діяльності; створення навчальних програм для волонтерських центрів, які приймають в свої ряди добровольців; розробка тренінгів для підвищення кваліфікаційного рівня менеджерів волонтерських центрів; організація міжнародних обмінів з України та інших країн між волонтерами в освітній галузі для продуктивної суспільної співпраці.

Ключові слова: менеджмент, освіта, волонтерська діяльність, волонтерські програми, організація, спілка волонтерів, міжнародна освітня діяльність.

activity management through Internet sites that would be useful for teachers of social disciplines, volunteers and volunteer managers.

The statement of basic material.

The research on this issue is based on the study of all possible Internet resources covering the problem of promotion and promotion of volunteer activity in Ukraine and abroad.

Conclusions. *The above-mentioned list of websites on volunteer activity in Ukraine and beyond creates the basis for further promotion of volunteer activity; creating training programs for volunteer centers that host volunteers; development of trainings to improve the qualification level of volunteer center managers; organization of international exchanges from Ukraine and other countries between volunteers in the educational sector for productive public cooperation.*

Keywords: *management, education, volunteer activities, volunteer programs, organization, volunteer union, international educational activities.*

Виклад основного матеріалу. Обравши євроінтеграційний вектор розвитку, перед Україною постало чимало значних завдань. І мова йде не про економіку, народне господарство, медицину, чи то навіть освіту та науку, а про волонтерський рух. Тобто, не дивлячись на те, що моральність, гуманізм, громадянська свідомість – це вічні питання на які людство весь час шукає відповіді, не є закритими і розв'язаними в умовах реалій українського суспільства.

Волонтерський рух визначається як спосіб зберігання та посилення значимості загальнолюдських морально-етичних цінностей, функціонування правового поля суспільства і кожного громадянина окремо, самореалізації та самовиховання шляхом усвідомлення людського потенціалу. У Всесвітній Декларації Волонтерства наголошується, що волонтерський рух є основою громадянського суспільства, привносячи в життя людей потребу в мирі, справедливості, свободі, безпеці тощо.

Волонтерство, як одна з діяльнісних форм освітньої дипломатії в контексті менеджменту міжнародної освітньої діяльності, комплексно

досліджується в теоретичних та практичних напрямках ефективної реалізації технологій волонтерського руху, що є прогресивною складовою сучасного етапу міжнародного співробітництва та характеризується технологізацією, інформатизацією та глобалізацією у всіх сферах життєдіяльності людини та розвитку цивілізації взагалі.

Технології менеджменту волонтерства в умовах функціонування освітньої дипломатії як однієї з діяльнісних форм міжнародного співробітництва та взаємного партнерства в освітянсько-науковій сфері, зумовлено нагальною суспільною потребою в теоретичному дослідженні та практичній обробці загальних управлінських положень інструментарію освітнього волонтерства.

“Умовно весь спектр волонтерських проектів можна розділити за видами діяльності, цілям та завданням, які вони покликані вирішити:

- проекти гуманітарної направленості – чи не найширший спектр добровольчих ініціатив, що включає в себе різного роду види допомоги, в першу чергу соціально-консультативні та правозахисні послуги, для різних категорій людей – це допомога дітям з проблемних сімей, адаптація людей з обмеженими можливостями, соціальна реабілітація колишніх злочинців тощо;

- проекти екологічного спрямування, присвячені збереженню довкілля, подоланню наслідків техногенних аварій (випливи нафти, лісові пожежі тощо), підтримка діяльності національних парків та заповідників (наприклад, Volunteers In Parks);

- культурно-історичні ініціативи, спрямовані на збереження історичних пам'яток, культурного надбання країни у його матеріальних і нематеріальних проявах (проект “Historical Interpretation Volunteers”) [2, с. 8].

Виходячи з даної кваліфікації освітнє волонтерство відноситься до всіх вказаних вище напрямів. Серед основних завдань волонтерської допомоги в освітній сфері ми виділяємо наступні:

- надання освітньої волонтерської допомоги малозабезпеченим, безробітним, багатодітним сім'ям та іншими особами, які потребують цієї підтримки;

- надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок стихійного лиха, екологічних, техногенних та інших катастроф;

- надання допомоги громадянам, які постраждали у результаті соціальних конфліктів, нещасних випадків, а також жертвам злочинів, біженцям;

- надання освітніх послуг особам, які через свої фізичні або інші вади обмежені в реалізації своїх прав і свобод (наприклад, люди які перебувають у тюрмах і колоніях);

- проведення заходів, пов'язаних з популяризацією освіти і науки, збереженням культурної спадщини, історико-культурного середовища;

- підтримка та допомога у проведенні заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних, просвітницьких та інших видовищних і громадських заходів;

- надання волонтерської допомоги в освітньо-науковій сфері здійснюється і в межах міжнародного співробітництва (гранди, стажування,

обмін досвідом, наукові проекти, просвітництво, меценатство, міжнародні освітні/наукові фонди, премії тощо).

Індикатором стабільного розвитку суспільства в цілому може слугувати саме волонтерська діяльність, що поступово впроваджується в різні сфери суспільного життя українців. Своє місце воно знаходить і в освітньо-науковому просторі українського суспільства. О.Холіна визначає волонтерство як “спосіб вибудовувати соціальні відносини, розвивати та знаходити застосування своїм моральним, духовним чеснотам, отримувати нові навички, а також надавати іншим” [7, с. 3].

Ми здійснили спробу проаналізувати інформаційно-аналітичну роль, змістову наповненість та практичну значимість волонтерських інтернет-сайтів, як важливої складової діяльності менеджера волонтерської діяльності, соціального працівника, дослідника тощо. “Відвідавши їх, ви зможе отримати безліч інформації з волонтерського життя, знайти однодумців і дізнатися про навчання, стажування чи відпочинок для волонтерів за кордоном. Можливо, відвідання цих сайтів допоможе комусь визначитись у подальшому житті, спробувати себе в різних галузях: навчальній, виховній, чи у сфері інформаційних технологій. Головне пам’ятати, що волонтерство відкриває нам нові шляхи та можливості для самореалізації”, – пише Калениченко Р. [3, с. 42].

Отже в межах нашого дослідження ми розглянули наступні інтернет-ресурси, на яких розміщена інформація про організації чи то громадські об’єднання, що займаються волонтерською діяльністю: Центр волонтеріату “Добра Воля”, Всеукраїнська асоціація молодіжного співробітництва “Альтернатива В”, Спілка української молоді в Україні (СУМ), ПЛАСТ – Національна скаутська організація України, Centrum Wolontariatu – Інтернет-сайт мережі центрів волонтеріату, “Волонтери ООН”, Volunteer Match, National Centre for Volunteering, Community Service Volunteers, Charity Village.

У своїй більшості зазначені центри, асоціації, об’єднання є громадськими, недержавними, неприбутковими, благодійними організаціями, діяльність яких спрямована на залучення населення різного віку та соціального статусу до роботи на добровільних засадах задля допомоги у вирішенні суспільних проблем. Крім того, організації мають власні друковані засоби масової інформації, де висвітлюють проблеми суспільства, пропозиції щодо співпраці, результати проведення волонтерської діяльності, звіти тощо.

Наприклад, “Інтернет-сайт Центру волонтеріату “Добра Воля” (<https://www.facebook.com/pg/dvVolunteerCentre/about/>) містить інформацію про події, які відбуватимуться чи відбулись у волонтерському житті; нові видання, що допоможуть не тільки волонтерам у повсякденній роботі, а й організаціям у створенні ефективних волонтерських програм. Ви зможете ознайомитися з переліком консультацій з волонтерського менеджменту, що надають працівники Центру, а також самостійно розробити та запровадити волонтерські програми за допомогою кваліфікованого персоналу організації. Крім того, на сайті можна переглянути інтерактивну схему роботи Центру волонтеріату з іншими організаціями. Інтернет-сайт містить корисні лінки (посилання) на електронні ресурси волонтерських організацій не тільки в Україні, а й за кордоном” [3, с. 42].

Актуальну інформацію щодо Всеукраїнської асоціації молодіжного співробітництва “Альтернатива В” можна дізнатися на сайті – <https://www.alternative-v.com.ua> та ознайомитися з різновидами волонтерської діяльності за кордоном, а також отримати інформацію про волонтерські табори Western Europe, Others, C&E Europe, Volunteer Exchange Form.

Спілка української молоді (СУМ) – це всеукраїнська молодіжна громадська організація, що заснована на засадах історичних українських християнських традиціях та ідеалах задля формування національно свідомих, чесних, морально стійких, відданих Україні патріотів з чітко визначеною активною громадською позицією (<http://www.cym.org>).

Національна скаутська організація України ПЛАСТ – функціонує в ігровій формі з метою патріотичного виховання та самовиховання української молоді на засадах християнської моралі. Інтернет-сайт (<http://www.plast.org.ua>) ознайомить вас з провідними ідеями скаутської організації, методикою навчання та виховною системою; також там розповідається про напрямки практичних навичок, які набувають пластуни; при реєстрації вам повідомлять, що потрібно для того, аби стати одним із членів команди. Найяскравіші моменти із життя пластунів організатори викладають у галерею на сайті.

Серед закордонних волонтерських організацій більш детально розглянемо програму Організації Об'єднаних Націй “Волонтери ООН” (<http://www.unv.org>), яка сприяє миру та розвитку всього світу завдяки волонтерству. Дана програма розглядає волонтерство як глобалізаційну цінність задля розвитку і процвітання людства. Представники та партнери програми по всьому світу здійснюють моніторинг розвитку політики та стратегій ООН, сприяють мобілізації волонтерів ООН шляхом розробки та просування волонтерських рішень в межах міжнародних проектів, програм, операцій та чітко визначених завдань. Завдяки програмі “Волонтери ООН” за останні 42 роки ООН значно розширила кордони свого світового впливу задля миру, розвитку та ліквідації бідності, хвороб, епідемій, військових конфліктів, екологічних криз, безграмотності, толерантності тощо.

Volunteer Match веб-сервіс, який сприяє створенню та розвитку волонтерських спільнот та ініціатив – є лідером в своїй області. Сайт Volunteer Match (<http://www.volunteermatch.org>) спрямований на пошук волонтерів та підборі висококваліфікованих добровольців, їх навчання, пропозиції щодо активної волонтерської діяльності, пошуку спонсорів та меценатів, висвітленні завдань та волонтерських можливостей щодо їх вирішення.

National Centre for Volunteering (<http://www.volunteering.org.uk>) розпочав свою діяльність з 1919 року як Національна рада соціального обслуговування, чим і займається нині. Концептуальне бачення діяльності даного центру можна описати наступним чином: “Суспільство в якому можна все змінити, якщо вірити в це” Велика кількість сучасних волонтерських організацій починали як проекти National Centre for Volunteering, серед них: Age Concern, Citizens Advice Bureau and Community Matters. Інтернет-сайт National Centre for Volunteering розрахований для менеджерів волонтерського руху та розміщення актуальної інформації.

Висновки. Рівень розвитку суспільства може бути охарактеризований здатністю держави та органів управління підтримувати, підвищувати, раціонально використовувати здобутки волонтерської діяльності, заохочувати до її розвитку. Цим також зумовлений взаємозв'язок інтересів освітньо-наукової галузі та волонтерської діяльності на міжнародному рівні. Причому, чим тіснішим буде зв'язок волонтерства з освітою та наукою, тим більше отримає державне управління у вигляді якісних соціальних послуг, кваліфікованих спеціалістів, активних лідерів та організаторів різноманітних соціальних заходів на державному та міжнародному рівнях, що цілком може відповідати певним критеріям розвиненої країни.

Зазначений перелік інтернет-ресурсів щодо волонтерської діяльності в Україні та за її межами створює підґрунтя для подальшої пропаганди волонтерської діяльності; створення навчальних програм для волонтерських центрів, які приймають в свої ряди добровольців; розробка тренінгів для підвищення кваліфікаційного рівня менеджерів волонтерських центрів; організація міжнародних обмінів з України та інших країн між волонтерами в освітній галузі для продуктивної суспільної співпраці.

Отже, перспективними напрямками розвитку освітнього волонтерства в межах реалізації міжнародної освітньої діяльності в Україні є: приватний сектор, а саме капітальні інвестиції як закордонних так вітчизняних меценатів та інвесторів у розвиток волонтерського руху; навчання в межах підготовки волонтерів до активної діяльності; популяризація волонтерського руху за рахунок культурно-освітньої політики держави; активізація соціально-педагогічних науково-методичних досліджень щодо технологій та ефективних практик волонтерської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Бардін, О., 2011. 'Волонтери', *Політична енциклопедія*, К. : Парламентське видавництво, С. 119.
2. Горелов, ДМ., Корнієвський, ОА., 2015. 'Волонтерський рух : світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп.', К. : НІСД, 36 с.
3. Калениченко, РА., 2008. 'Волонтерство в соціальній роботі : навч. посіб.', К. : КиМУ, 86 с.
4. Лях, Т., 2013. 'Алгоритм створення волонтерських програм'. Доступно : <www.slideshare.net/anastasiapopsuy/ss-28651986> [Дата звернення 11 Жовтня 2019].
5. Лях, Т., 2010. 'Методика організації волонтерських груп : навч. посіб.', Київ, 160 с.
6. Щорс, ВВ., 2013. 'Волонтерська діяльність — провідна форма гуманістичного виховання старшокласників', *Практична психологія та соціальна педагогіка*, № 9, С. 34-47.
7. Холина, ОИ., 2011. 'Волонтерство как социальный феномен современного российского общества', *Теория и практика обществ. развития*, № 8, С. 3.

References:

1. Bardin, O., 2011. 'Volontery (Volunteers)', *Politychna entsyklopediya*, K. : Parlament-s'ke vydavnytstvo, S. 119.
2. Horyelov, DM., Korniyevs'kyu, OA., 2015. 'Volonters'kyu rukh : svitovyy dosvid ta ukrayins'ki hromadyans'ki praktyky : analit. dop. (Volunteer Movement : World Experience and Ukrainian Civic Practices : An Analytical Extension)', K. : NISD, 36 s.

3. Kalenychenko, RA., 2008. 'Volonterstvo v sotsial'niy roboti : navch. posib. (Volunteering in Social Work : A Tutorial)', K. : *KyMU*, 86 s.
4. Lyakh, T., 2013. 'Alhorytm stvorenniya volonters'kykh prohram (The Algorithm of Creating Volunteer Programs)'. Dostupno : <www.slideshare.net/anastasiapopsuy/ss-28651986> [Data zvernennya 11 Zhovtnya 2019].
5. Lyakh, T., 2010. 'Metodyka orhanizatsiyi volonters'kykh hrup : navch. posib. (Methods of Organizing Volunteer Groups : A Tutorial)', Kyiv, 160 s.
6. Shchors, VV., 2013. 'Volonters'ka diyal'nist' — providna forma humanistychnoho vykhovannya starshoklasnykiv (Volunteering Is a Leading Form of Humanistic Education for High School Students)', *Praktychna psykholohiya ta sotsial'na pedahohika*, № 9, S. 34-47.
7. Kholina, OI., 2011. 'Volonterstvo kak sotsial'nyy fenomen sovremennogo rossiyskogo obshchestva (Volunteering as a Social Phenomenon of Modern Russian Society)', *Teoriya i praktika obshchestv. razvitiya*, № 8, S. 3.